

Це було 1931 року. Тоді на Лівобережній Україні грали оперету „Ніч проти Різдва”. Репертуар виконували російською мовою. І ось десь у жовтні театр попав у Суми. Там його було негайно перейменовано на ДУМТ - Державний Український Музичний Театр і наказано перекласти репертуар на українську мову. Першою оперетою мала бути „Ніч проти Різдва” за Гоголем у переробці Миколи Вороного.

Микола Вороний - цей славний український лірик - саме 26-го року повернувся з еміграції до рідного Києва. Нещасна людина, повіривши в те, що допомагатиме будувати “українську соціалістичну державу”, відразу ж наштотхнулася на накази “згори” і мусіла робити те, що від нього вимагав червоний режим. Замість того, щоб справді працювати на добро українському народові і його національній культурі, Микола Вороний мусів, зціпивши зуби, виконувати накази і свій талант віддавати гнобителям його батьківщини.

Щоб зрозуміти всю трагедію цього видатного українського поета, ми і згадаємо те, до чого саме змусили Вороного і що з того вийшло. Микола Вороний одержав наказ зробити з відомого твору Гоголя виставу, що була б “ідеологічно витримана” й могла б виховувати українську молодь у коуністичному дусі.

Не один з нас читав „Ніч проти Різдва”. Але те, що зробили з цього відомого твору 31-го року, було просто неймовірне. Клясичний мистецький твір було спотворено й припасованго до завдань “генеральної лінії” партії й її боротьби проти українського селянства. Для цього було наказано Миколі Вороному переробити гоголівських дійових осіб за таким зразком:

Чуб - багатій, куркуль, що зневажає незаможних. Оксана - дочка Чуба, яку ще не втягли до комсомолу, але яка перебуває під комсомольським впливом. Вакула - син Солохи - активіст-комсомолец, не визнає своєї матері, яка є самогонщицею. Голова і Дяк - природньо, негативні персонажі, що визискують бідне селянство. Чорт - “петлюрівський” офіцер.

У фіналі п`єси - вся селянська молодь - комсомольці з червоними хустками виходять на сцену. Вакула, як активіст - вилазить на бочку і вимагає нагнати з села весь куркульсько-глитайський елемент. Врешті, з свистом і реготом комсомольці виганяють з села Голову, Чуба, Солоху і Дяка, а їхню землю розподіляють між собою. Вакула й Оксана, як класово свідомі й віддані “партії та советському урядові” зрікаються своїх куркульських батьків та готуються стати колгоспними “передовиками”.

Коли, нарешті, театр почав грати спотворену „Ніч проти Різдва”, самі артисти казали, що бідний Гоголь, мабуть, разів 10 в труні перевернувся. А її автор з примусу - Вороний - лише важко зітхав, і коли питалися чому він так зітхає, відповідав: “У мене болить серце”. І це була правда. В нього боліло серце. Та й як воно могло не боліти, коли він змушений був ламати свої переконання і, здушуючи сльози, писати те, що від нього вимагали

вороги його народу. Та не допомогло Вороному і його вимушене слугування комуністичним владарям. Насамперед заарештували й засудили на 8 років концтаборів його сина Марка, а ще за якийсь час був ув'язнений і сам Микола Вороний.

Тільки знущання й неволю готує т. звана робітничо-селянська влада кожному, хто хоче бачити Батьківщину вільною. Червоні пани хотіли спочатку скалічити душу українського поета, зробити його своїм знаряддям у боротьбі проти рідного народу та його культури. Але ми дуже добре знаємо ті їхні наміри, а тому й розуміємо духовні муки поета, що поніс тяжкий хрест, як його несуть і сотні інших, що повірили були в те, ніби в Україні за теперішньої влади може бути мир і добробут.

З часом самі совєтські “вихователі” переконались, що відверто брутальним знущанням з народних звичаїв, традицій та з краси мистецьких творів передсовєтського минулого вони нічого не досягнуть, і тому спотворена безсмертна гоголівська „Ніч проти Різдва” була знята з репертуару.

*Джерело: Архів УІС. - “Українські вісті” - 7 січня 1956 р. - С. 6.*